

OPEN BUDGET SURVEY 2017: Magyarország

Átláthatóság (Open Budget Index)	Nyilvánosság részvétele	Költségvetés felügyelete	
<h1>46</h1> <p>a 100-ból</p> <p>A magyar kormány korlátozott költségvetési információt biztosít a lakosság számára.</p>	<h1>11</h1> <p>a 100-ból</p> <p>Magyarország gyenge teljesítményt ért el a nyilvánosság költségvetési folyamatba történő bevonása terén.</p>	<h1>50</h1> <p>a 100-ból</p> <p>Magyarországon a törvényhozás korlátozott felügyeletet gyakorol a költségvetés felett.</p>	<h1>95</h1> <p>a 100-ból</p> <p>Magyarországon a számvevőszék megfelelő felügyeletet gyakorol a költségvetés felett.</p>

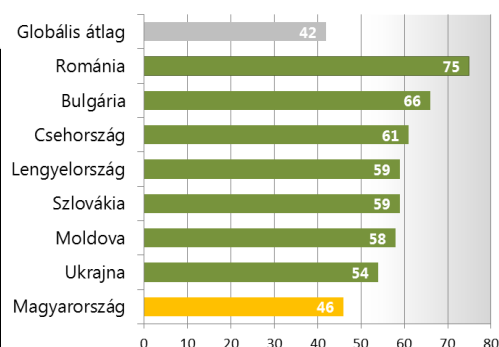
Átláthatóság (Open Budget Index)

Az Open Budget Survey multilaterális intézmények által kidolgozott, nemzetközileg elfogadott kritériumok felhasználásával, 109 mutató segítségével méri a költségvetési folyamat átláthatóságát. E mutatók révén értékelik, hogy a központi kormányzat megfelelő időben nyilvánosságra hozza-e a nyolc költségvetési kulcsdokumentumot, és hogy az ezekben található adatok teljes körűek és jól használhatóak-e.

Az egyes országok a maximális 100 pontból elért pontszámuk alapján nyerik el az Open Budget Indexben a helyezésüket. Az OBI a világon az egyetlen független, országok közötti összehasonlításra alkalmas eszköz a költségvetés átláthatóságának mérésére.

Az egyes kulcsdokumentumok értékelése			
Költségvetési szakasz	Költségvetési dokumentum	Pontszám (0-100)	Információtartalom
Előkészítés	Irányelvek	-	Nem publikált
Előkészítés	Törvényjavaslat	46	Korlátozott
Jóváhagyás	Elfogadott költségvetés	72	Megfelelő
Jóváhagyás	Polgárok költségvetése	-	Nem készül
Végrehajtás	Évközi jelentés	78	Megfelelő
Végrehajtás	Féléves jelentés	-	Nem publikált
Végrehajtás	Zárszámadás	69	Korlátozott
Felügyelet	Számvevőszéki jelentés	57	Megfelelő

Régiós összevetés

Magyarország a lehetséges 100 pontból elért 46-es eredményével kicsivel a 42 pontos globális átlag fölött helyezkedik el. A 2017-es érték nagyjából megegyezik a 2015-ös pontszámmal (49).

2015 óta a magyar kormány rontotta a költségvetési információk elérhetőségét:

- a költségvetési törvényjavaslat információtartalmának csökkentésével.

Ezenfelül a magyar kormány elmulasztotta megtenni az átláthatóságot javító alábbi lépéseket:

- Készített féléves jelentést, de nem hozta nyilvánosságra.
- Nem hozott nyilvánosságra költségvetési irányelveket.

Az IBP Magyarországról készített összefoglaló jelentésének nem hivatalos fordítása

- Nem készített Polgárok költségvetését.

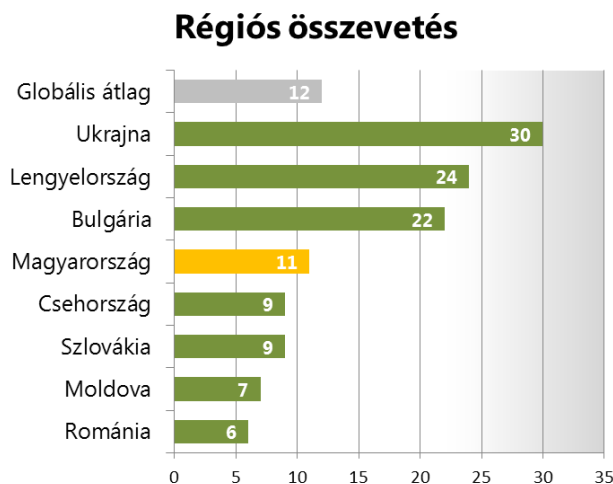
A nyilvánosság bevonása

Az átláthatóság önmagában nem elegendő a kormányzás minőségének javítására. A jobb költségvetési átláthatósághoz kapcsolódó pozitív eredményeket a nyilvánosság bevonása révén lehet maximalizálni.

A nyilvánosság bevonásának értékelésére az Open Budget Survey azt vizsgálja, hogy a kormányzat milyen mértékben biztosít lehetőséget a lakosságnak, civil szervezeteknek a költségvetési folyamatban való részvételre. Ideális esetben a kormányzat, a törvényhozás, illetve a számvevőszék a teljes költségvetési folyamat alatt biztosítja ezt a lehetőséget.

A 2017-es Open Budget Survey nyilvánosság bevonásáról szóló kérdéseit megújítottuk, hogy igazodjanak a Global Initiative for Fiscal Transparency (GIFT, Globális Kezdeményezés a Költségvetési Átláthatóságért) nyilvánosság bevonásáról szóló alapelveihez. Mára a GIFT alapelvei széles körben elfogadott kiindulási alappá váltak a nyilvánosság költségvetési folyamatokba történő bevonásához. A változtatások miatt az Open Budget Survey 2017 nyilvánosság bevonásáról szóló adatait nem szabad közvetlenül összevetni a korábbi felmérésekkel.

A Magyarország által elért pontszám (11 pont a lehetséges 100-ból) azt jelzi, hogy a kormány kevés lehetőséget biztosít a lakosságnak a költségvetési folyamatban való részvételre. Ez a pontszám épphogy alacsonyabb, mint a 12 pontos globális átlag.

A nyilvánosság bevonásának elemei		
Szereplő	Pontszám (0-100)	Értékelés
Kormányzat	6	Minimális
Törvényhozás	0	Nincs
Számvevőszék	44	Korlátozott

Költségvetési felügyelet

Az Open Budget Survey vizsgálja a törvényhozás, számvevőszék és független költségvetési intézmények szerepét a költségvetési folyamatban, valamint, hogy milyen mértékben képesek a költségvetési folyamat hatékony ellenőrzésére. Ezek a szervezetek kulcsszerepet játszanak a költségvetés tervezésében és végrehajtásának ellenőrzésében, mely funkciójukat gyakran az alkotmányban is rögzítik.

Az indikátorokat megújítottuk, hogy alaposabban lehessen értékelni az intézmények felügyeleti tevékenységét a közpénzek feddhetetlen, felelős és elszámoltatható felhasználásában. Ennek következtében az Open Budget Survey 2017-ben szereplő, felügyeleti intézmények szerepére és hatékonyságára vonatkozó adatokat nem szabad közvetlenül összehasonlítani a korábbi felmérések adataival.

Az IBP Magyarországról készített összefoglaló jelentésének nem hivatalos fordítása

A törvényhozás összességében megfelelő felügyeletet gyakorol a költségvetési ciklus során. A törvényhozás a költségvetés megalkotása során megfelelő, a végrehajtás során gyenge felügyeletet gyakorol. A hatékony felügyelet fő akadályai:

- A törvényhozás nem tart előzetes vitát a költségvetésről.
- A törvényhozás bizottságai nem vizsgálják a költségvetés évközi végrehajtását, és nem tesznek közzé erről Interneten elérhető jelentést.
- A gyakorlatban a költségvetés végrehajtása során a kormány nem kéri a törvényhozás jóváhagyását, mielőtt a költségvetési törvényben meghatározott irányítási egységek között csoportosít át forrásokat, költi el a tervezetten felüli bevételt vagy csökkenti a kiadásokat a bevételek elmaradása esetén.

A költségvetési folyamat felügyelete			
Szereplő	Szakasz	Pontszám (0-100)	Értékelés
Parlament	Tervezés alatt	76	Megfelelő
Parlament	Végrehajtáskor	13	Gyenge
Számvevőszék	Végrehajtás után	95	Megfelelő

A számvevőszék megfelelő ellenőrzést gyakorol a költségvetés felett.

Törvényi felhatalmazás biztosítja, hogy belátása szerint végezhet ellenőrzéseket. Emellett a számvevőszék elnökét az Országgyűlés nevezi ki, és kizárólag országgyűlési vagy bírói jóváhagyással lehet elmozdítani, ami jelentősen növeli az intézmény függetlenségét. Végül pedig a számvevőszék megfelelő erőforrásokkal rendelkezik feladatai ellátásához, és ellenőrzési folyamatait független hatóság is felülvizsgálta.

Magyarország független költségvetési intézménye a Költségvetési Tanács. Függetlenségét törvény biztosítja, és a törvényhozás felé tartozik beszámolóval. Tevékenysége során a kormány költségvetési és/vagy makrogazdasági előrejelzésének kvalitatív értékelését végzi el.

Bár a független költségvetési intézmények még nem tekinthetők világszinten elterjedtnek, mindinkább elfogadottabb, hogy független, pártsemleges információkat biztosítsanak. Intézményi formájuk többféle lehet, a leggyakrabban országgyűlési költségvetési irodaként vagy költségvetési tanácsként látják el tevékenységüket.

Ajánlások

Az Open Budget Survey Magyarországról szóló még részletesebb adataiért, kérjük, keresse fel az [Open Budget Survey Data Explorer-t](#).

Az átláthatóság növelése

Magyarországon a költségvetési átláthatóság növelése érdekében a következő lépésekre van szükség:

- A költségvetési irányelvek és a féléves jelentés elérhetővé tétele az Interneten a nyilvánosság részére.
- A Polgárok költségvetése elkészítése és közzététele.
- A költségvetési törvényjavaslat információtartalmának bővítése az elérendő célok, teljesítménymutatók és a kormány pénzügyi helyzetének bemutatásával.

A nyilvánosság aktívabb bevonása

Magyarországon a lakosság intenzívebb bevonása érdekében a következő lépésekre van szükség:

Az IBP Magyarországról készített összefoglaló jelentésének nem hivatalos fordítása

- Új kapcsolatteremtési lehetőségek kezdeményezése, hogy a költségvetés tervezése és végrehajtása során párbeszédet folytathassanak a lakosság és a kormány képviselői a központi költségvetési ügyekről. Ezek a lehetőségek épülhetnek a nemzetközi innovációkra, mint a részvételi költségvetés vagy a társadalmi felügyelet. További példák találhatóak a [GIFT](#) honlapján.
- A törvényhozás tartson bizottsági ülést a költségvetés megalkotása során, amelyen a lakosság vagy civil szervezetek képviselőit is meghallgatja.
- A számvevőszék hozzon létre hivatalos módokat, hogy a lakosság érdemben részt vehessen a számvevőszéki ellenőrzésekben.

A felügyelet javítása

Magyarországon a hatékonyabb költségvetési felügyelet érdekében a következő lépésekre van szükség:

- A törvényhozás tartson vitát a költségvetés irányairól a törvényjavaslat benyújtása előtt és tegyen javaslatokat a készülő költségvetéssel kapcsolatban.
- A törvényhozás bizottságai vizsgálja a költségvetés évközi végrehajtását és erről tegyen közzé Interneten nyilvánosan elérhető jelentést.
- A törvényhozás gyakorolja jogát, hogy jóváhagyását kell adnia, mielőtt a kormány a költségvetési év során az elfogadott költségvetésben forrásokat csoportosít át az irányítási egységek között, elkölti a tervezetten felüli bevételeket vagy a bevételek elmaradása esetén csökkenti a kiadásokat.
- A Költségvetési Tanács tegye az Interneten nyilvánosan elérhetővé az új költségvetési intézkedések költségbecslését.
- A Költségvetési Tanács tegye az Interneten nyilvánosan elérhetővé a saját makrogazdasági és költségvetési előrejelzéseiről készült jelentéseket és azok módszertanát.

Módszertan

Az Open Budget Survey nemzetközileg elfogadott kritériumrendszert használ, melyet olyan multilaterális szervezetek dolgoztak ki, mint a Nemzetközi Valutaalap (IMF), a Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD), a Legfőbb Ellenőrző Intézmények Nemzetközi Szervezete (INTOSAI) a Globális Kezdeményezés a Költségvetési Átláthatóságért (GIFT). Olyan tényeken alapuló felmérésről van szó, mely jól megfigyelhető jelenségeken keresztül térképezi fel, hogy mi történik a gyakorlatban. A teljes kutatás körülbelül 18 hónapot vett igénybe 2016 augusztusa és 2018 januárja között, 115 országban mintegy 300 szakértő bevonásával. Az Open Budget Survey 2017 a 2016. december 31-ig történt eseményeket, tevékenységeket és fejlesztéseket veszi figyelembe. A felmérés némileg módosult a 2015-ös változathoz képest, hogy tükrözze a költségvetési információk elérhetővé tételének fejlődő módszereit, és nagyobb hangsúlyt helyezzen az állampolgárok bevonásának és a költségvetési felügyelet témájára.

A kérdőívre adott válaszokat általában idézetek és megjegyzések támasztják alá. Itt szerepelhetnek nyilvános dokumentumokra történő hivatkozások, a kormány hivatalos nyilatkozatai vagy egy kormánytisztviselő vagy más tájékozott szereplő személyes megkérdezése során kapott válaszok.

Az OBS felmérést az egyes országok tekintetében az ország kormányától független költségvetési szakemberek által kitöltött kérdőívek alapján állítottuk össze. Ezt közvetően minden kérdőívet értékelt egy anonim szakértő, aki ugyancsak a kormánytól független személy volt. Emellett az IBP az ország kormányát is felkéri, hogy az előzetes eredményekről mondjon véleményt, és az eredmények véglegesítése során e véleményeket is figyelembe veszi. A kérdőívet kitöltő kutatók válaszolnak az anonim szakértő és a kormány észrevételeire, és amennyiben vita alakul ki egy kérdésben, az IBP dönt a végső pontszámról az országok közötti egységes értelmezés figyelembe vételével.

Az eredeti összefoglaló elérhető: <https://www.internationalbudget.org/wp-content/uploads/hungary-open-budget-survey-2017-summary.pdf>

Az IBP Magyarországról készített összefoglaló jelentésének nem hivatalos fordítása

Magyarország kormánya is véleményt nyilvánított az Open Budget kérdőív eredményeiről.

Magyarország Open Budget Survey felmérésének szakértője:

Romhányi Balázs

kfib.hu Közhasznú Nonprofit Kft.

1025 Budapest, Csátárka út 42-50.

balazs.romhanyi@kfib.hu

További információk találhatóak az openbudgetsurvey.org honlapon:

A 2017-es globális jelentés

Data explorer

Módszertan ismertetése

Teljes kérdőív